

Vlaams
Parlement

stuk **1574** (2011-2012) – Nr. 2
ingediend op 27 juni 2012 (2011-2012)

Ontwerp van decreet

houdende instemming met het facultatief protocol
bij het verdrag tegen foltering en
andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling
of bestraffing, opgemaakt in New York
op 18 december 2002

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking
uitgebracht door de heer Christian Verougstraete

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Frank Creyelman.

Vaste leden:

de heren Ludwig Caluwé, Paul Delva, mevrouw Sabine Poleyn, de heer Johan Verstreken;
de heer Frank Creyelman, mevrouw Marijke Dillen, de heer Christian Verougstraete;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Mia De Vits, de heer Jan Roegiers;
de heren Marc Hendrickx, Karim Van Overmeire;
de heer Peter Reekmans;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Plaatsvervangers:

de heer Lode Ceyskens, mevrouw Cindy Franssen, de heren Ward Kennes, Veli Yüksel;
de heren Johan Deckmyn, Stefaan Sintobin;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Bart Tommelein;
de heer Philippe De Coene, mevrouw Fatma Pehlivan;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Liesbeth Homans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken.

Stukken in het dossier:

1574 (2011-2012) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting door de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid.....	4
1.	Belang van het respect voor de rechten van de mens.....	4
2.	Totstandkoming van het protocol.....	4
3.	Inhoud en belang van het facultatief protocol.....	4
4.	Belang voor Vlaanderen.....	5
II.	Bespreking.....	6
1.	Tussenkoms van mevrouw Fientje Moerman.....	6
2.	Tussenkoms van de heer Karim Van Overmeire.....	6
3.	Antwoorden van de minister-president.....	7
4.	Slotreplieken.....	7
III.	Stemmingen.....	7
1.	Artikelsgewijze stemming.....	7
2.	Stemming over het geheel.....	8
	Gebruikte afkortingen.....	9
	Bijlage: Aanvullende informatie betreffende de vermelding van het Waalse Gewest als partij bij het facultatief protocol bij het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing.....	11

Op datum van 26 juni 2012 werd het ontwerp van instemmingsdecreet met het facultatief protocol bij het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, opgemaakt in New York op 18 december 2002, besproken in de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking, waar het ook met unanimitieit van stemmen werd aangenomen.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER KRIS PEETERS, MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, BUITENLANDS BELEID, LANDBOUW EN PLATTELANDSBELEID

Minister-president *Kris Peeters* spitst zijn toelichting bij het ontwerp van decreet toe op een viertal punten. Dat zijn respectievelijk: de aandacht voor het respect voor de rechten van de mens in de beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking 2009-2014 (*Parl. St. Vl. Parl. 2009-10, nr. 195/1*), de totstandkoming van het protocol, de inhoud en het belang van het facultatief protocol en tot slot het belang ervan voor Vlaanderen.

1. Belang van het respect voor de rechten van de mens

De rechten van de mens vormen een groeiend onderdeel van het internationaal recht en een betere naleving ervan moet bijdragen tot een meer democratische, meer vreedzame en veiliger internationale samenleving. De Vlaamse Regering moet binnen haar bevoegdheidsgebied en in de activiteiten die ze ontplooit in het kader van het internationale beleid, mee instaan voor die naleving. Belangrijk aandachtspunt in dat verband is de parlementaire instemming met mensenrechtenverdragen. Hoe meer staten er immers door gebonden zijn, hoe meer het internationaal mensenrechtensysteem aan kracht wint, stelt de minister-president. Het facultatief protocol dat voorligt, werd in de beleidsnota al als prioritair bestempeld, samen met nog twee andere mensenrechtenverdragen.

2. Totstandkoming van het protocol

Foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing schenden de kern van de menselijke waardigheid en behoren tot de afschuwelijkste schendingen van de mensenrechten. Het spreekt voor zich dat het verbod op dergelijke praktijken een absoluut mensenrecht vormt, stelt de minister-president. Geen enkele uitzondering kan worden geduld, zelfs niet in oorlogs- of andere uitzonderlijke omstandigheden.

Op 10 december 1984 nam de Algemene Vergadering van de VN een verdrag aan tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing. Dat verplicht elke verdragspartij ertoe de nodige maatregelen te treffen om dergelijke praktijken te voorkomen.

Op 18 december 2002 nam de Algemene Vergadering van de VN bij wege van resolutie het facultatief protocol aan. Hierin wordt vooral gefocust op preventie. Ondertussen zijn al 63 staten partij bij het protocol.

3. Inhoud en belang van het facultatief protocol

De verdragspartijen zijn ervan overtuigd dat verdere maatregelen noodzakelijk zijn om de doelstellingen van het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing te verwezenlijken en om de bescherming van mensen die van hun vrijheid zijn beroofd tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling nog te versterken. Het protocol wil met dat doel een systeem opzetten waarbij het onafhankelijke nationale en internationale organen wordt toegestaan periodieke bezoeken af te leggen aan plaatsen waar mensen worden vastgehouden.

Op internationaal niveau is bij het Comité tegen Foltering een Subcomité voor Preventie opgericht, dat de in het protocol opgenomen taken moet vervullen. Het handelt binnen het kader van het Handvest van de VN en volgt de doelstellingen en grondbeginselen van dat Handvest en de VN-normen inzake de behandeling van mensen die van hun vrijheid zijn beroofd.

Het Subcomité werkt samen met de verdragspartijen bij de uitvoering van het facultatief protocol. Dat omvat bepalingen over de samenstelling van het Subcomité, de verkiezing van de leden en het mandaat. De verdragspartijen moeten toegang garanderen tot detentieplaatsen, relevante informatie verstrekken en de contacten tussen de nationale preventiemechanismen en het Subcomité aanmoedigen en vergemakkelijken. Tot slot moeten ze ook de aanbevelingen van het Subcomité bestuderen en daarover een dialoog aangaan.

Het facultatief protocol verplicht tevens elke verdragspartij om één of meer onafhankelijke nationale preventiemechanismen op te richten, uiterlijk één jaar na de inwerkingtreding van het protocol. De verdragspartijen waarborgen de onafhankelijkheid van deze nationale mechanismen en streven naar een evenwichtige samenstelling ervan.

De nationale preventiemechanismen in kwestie hebben de bevoegdheid om de behandeling van mensen die van hun vrijheid zijn beroofd te onderzoeken, aanbevelingen te doen die de behandeling kunnen verbeteren en voorstellen of opmerkingen in te dienen om de respectieve wetgeving te wijzigen. De verdragspartijen verschaffen daartoe ook toegang tot de detentieplaatsen en tot alle informatie. Ze moeten bovendien de gelegenheid bieden om vertrouwelijke gesprekken te voeren met mensen die zijn opgesloten.

4. Belang voor Vlaanderen

Als laatste punt in zijn uiteenzetting, situeert minister-president Kris Peeters ook nog kort het belang voor Vlaanderen van dit protocol. Hij wijst er daarbij op dat het verdrag van 1984 bepaalt dat elke verdragspartij regelmatig aan het Comité tegen Foltering rapporten moet voorleggen over de maatregelen die zijn genomen ter uitvoering van de verplichtingen die voortvloeien uit het verdrag. De Vlaamse overheid levert input bij het opstellen van de periodieke verslagen die België aan het Comité voorlegt. Met name de hulp en dienstverlening aan gedetineerden, de plaatsing van minderjarigen in gemeenschapsinstellingen en gedwongen opnames in psychiatrische ziekenhuizen zijn in dat kader relevant, stelt de minister-president.

Het nationaal mechanisme dat in het protocol is voorzien, moet een zo breed mogelijk draagvlak hebben. Het moet het beleid op alle niveaus en in verhouding tot de betrokken bevoegdheden toetsen en contacten onderhouden met reeds bestaande mechanismen. De vorm die het Belgische nationaal mechanisme aanneemt, wordt uitgewerkt in een werkgroep onder voorzitterschap van de FOD Justitie en wordt vastgelegd in een intrafedeeraal samenwerkingsakkoord. Dat samenwerkingsakkoord moet ook aan het Vlaams Parlement worden voorgelegd. Het heeft immers betrekking op fundamentele rechten die bij decreet gegarandeerd moeten worden en kan mogelijks ook de Vlaamse Gemeenschap bezwaren.

De Vlaamse Regering opteert ervoor de instemming met het facultatief protocol en met het intrafedeeraal samenwerkingsakkoord over het nationale controlemechanisme van elkaar los te koppelen. Dit vanuit het oogpunt van het belang van de mensenrechten en de versterking van de internationale rechtsorde. Deze benadering beantwoordt ook aan de oproep van een aantal niet-gouvernementele organisaties om het protocol te ratificeren. België heeft er zich bovendien toe verbonden zowel het facultatief protocol te ratificeren als het nationale controlemechanisme in te stellen.

In het licht van deze gegevens, verzoekt de minister-president de commissieleden hun goedkeuring te willen hechten aan het hen voorgelegde ontwerp van instemmingsdecreet.

II. BESPREKING

1. Tussenkost van mevrouw Fientje Moerman

Mevrouw *Fientje Moerman* verklaart dat Open Vld vanzelfsprekend voor het ontwerp van decreet zal stemmen. Verder wil ze vooral ingaan op de concretisering van dit protocol in de intern-Belgische situatie. Ingeval van het uitblijven van een nationaal controlemechanisme, blijft het voorliggende facultatief protocol – zelfs na ratificatie – immers een nagenoeg lege doos. Dergelijk nationaal mechanisme moet overigens ook binnen het jaar na ratificatie tot stand komen. De loskoppeling waarvan sprake, zou er gekomen zijn op vraag van een aantal ngo's. Die beide factoren samen in ogenschouw nemende, zou men kunnen concluderen dat sommigen blijkbaar vrezen dat men de termijn sowieso niet zal kunnen respecteren.

Van de minister-president had het lid dan ook graag vernomen hoever men staat met de onderhandeling van het ontwerp van samenwerkingsakkoord. Zij meent vernomen te hebben dat het samenwerkingsakkoord in kwestie geagendeerd zou zijn op het Overlegcomité van 4 juli 2012, maar dat er nog een aantal punten van niet-akkoord overblijven. Zo zou Vlaanderen de dimensie 'gender' willen toevoegen, wat het lid een goede zaak vindt. Op federaal niveau gaat het dan in concreto om het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen. Vlaanderen zou naar verluidt een andere benaming verkiezen. Ook de financiering vormt naar het schijnt nog een knelpunt. Kan de minister-president hier voor wat meer duidelijkheid zorgen?

2. Tussenkost van de heer Karim Van Overmeire

De heer *Karim Van Overmeire* ziet inhoudelijk evenmin problemen. Maar ook hij stelt zich vragen bij de loskoppeling van het voorliggende facultatief protocol en het intern-Belgische samenwerkingsakkoord ter uitvoering daarvan. Heel concreet vraagt hij wat er moet gebeuren als binnen de termijn van een jaar na de ratificatie geen samenwerkingsakkoord mogelijk blijkt. In tegenstelling tot een aantal andere landen heeft België de betreffende termijn overigens niet laten uitbreiden naar drie jaar, hetgeen toch wat meer speelruimte had geboden.

Enig opzoekwerk leert het lid verder dat heel wat landen uiteenlopende verklaringen hebben afgelegd naar aanleiding van de ondertekening van het facultatief protocol. Voor België luidt het dat de ondertekening – naast de federale overheid – zowel de Franse als de Vlaamse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en het Waalse Gewest verbindt. Hij citeert wat hij dienaangaande teruggevonden heeft op de verdragenwebsite van de VN: "The signature also engages the French Community, the Flemish Community and the German speaking Community, and the Walloon Region.". De andere gewesten zijn niet vermeld op de website van de VN. Kan de minister-president dit duiden?

De Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen formuleerde in zijn advies bij het voorontwerp van decreet ook de suggestie om de positie van de vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering in New York te laten opnemen in de Belgische diplomatieke lijst van de Belgische permanente vertegenwoordiging bij de VN. De meningen bleken daarover uiteen te lopen. Hoe staat de minister-president hiertegenover?

3. Antwoorden van de minister-president

Om op de laatste vraag te antwoorden, wil minister-president *Kris Peeters* zich eerst terdege informeren. Hij zal dat dus doen bij een latere gelegenheid.

De verklaring van België bij de ondertekening, waarin melding wordt gemaakt van het Waalse Gewest, laat hij door de diensten nader onderzoeken. Prima facie lijkt het statement, zoals het is opgenomen, in elk geval niet te kloppen.

Wat dan het intrafederaal samenwerkingsakkoord betreft, wijst de minister-president erop dat de FOD Justitie hier de trekkersrol vervult. Het zwaartepunt van de in het verdrag opgenomen materies, situeert zich immers op dat bevoegdheidsdomein. Volgens zijn informatie is die taak na de langdurende federale regeringsvorming nog niet opnieuw opgenomen. Er is geen datum voor een nieuwe vergadering vastgesteld. Wat in deze beweerdelijk dus door Vlaanderen qua standpunten of opmerkingen zou zijn naar vorgebracht, dateert derhalve per definitie van eerder. De minister-president is alleszins bereid een schrijven te richten aan de FOD Justitie met het verzoek de werkzaamheden ter zake zo snel als mogelijk weer op te starten. De goedkeuring van het facultatief protocol door deze commissie en door het Vlaams Parlement in zijn geheel, kan daartoe een mooie aanleiding vormen.

Verder spreekt het uiteraard ook voor zich dat Vlaanderen in voldoende middelen voor de uitvoering van een en ander moet voorzien.

4. Slotreplieken

Mevrouw *Fientje Moerman* oppert de veronderstelling dat het waarschijnlijk ook de FOD Justitie is die ervoor geopteerd heeft om de vooropgestelde termijn niet te laten verlenen tot drie jaar. Het feit dat – zelfs bij de FOD Justitie – alles is stilgevallen, doet de vrees toenemen dat de termijn van één jaar wel heel kort wordt. Het lijkt het lid zinvol de brief waarvan sprake dringend te schrijven en na te gaan of er iets op de agenda van het Overlegcomité staat. Ze hoopt hoe dan ook dat deze kwestie niet op de lange baan wordt geschoven.

De *minister-president* verwijst naar de geijkte procedures om iets te agenderen voor het Overlegcomité. Hij laat het nakijken. Maar anderzijds gaat hij er toch van uit dat de leden van deze commissie het verdrag liefst zo snel mogelijk in werking zien treden. Hetgeen dus ook betekent dat men zulks liever binnen een termijn van één jaar ziet gebeuren dan over drie jaar. In dat opzicht is het gebruik van de korte termijn dus niet onlogisch.

III. STEMMINGEN

1. Artikelsgewijze stemming

Artikel 1

Ter stemming gelegd, wordt het eerste artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimité van 12 stemmen.

Artikel 2

Ter stemming gelegd, wordt daarna ook het tweede artikel van het ontwerp van decreet aangenomen bij unanimité van 12 stemmen.

2. Stemming over het geheel

In zijn geheel ter stemming gelegd, wordt het ontwerp van decreet houdende instemming met het facultatief protocol bij het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, opgemaakt in New York op 18 december 2002, ten slotte eveneens aangenomen bij unaniniteit van 12 stemmen.

Frank CREYELMAN,
voorzitter

Christian VEROUGSTRAETE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

FOD Federale Overheidsdienst
ngo niet-gouvernementele organisatie
VN Verenigde Naties

Bijlage:

Aanvullende informatie betreffende de vermelding van het Waalse Gewest als partij bij het facultatief protocol bij het verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing

De vermelding door het Koninkrijk België dat de ondertekening mee gebeurde namens het Waalse Gewest, vindt haar oorsprong in het feit dat het Waalse Gewest als enige van de drie Belgische gewesten in deze bevoegd is.

Die bevoegdheid vloeit voort uit de in 1993 doorgevoerde overheveling van bevoegdheden door de Franse Gemeenschap naar het Waalse Gewest. Krachtens artikel 138 van de Grondwet kunnen de bevoegdheden van de Franse Gemeenschap geheel of gedeeltelijk worden uitgeoefend door de organen van het Waalse Gewest. Elk van de betrokken overheden diende hiertoe een gelijkkluidend decreet aan te nemen.

De overgedragen bevoegdheden betreffen de lichamelijke opvoeding, de sport en het openluchtlevens, het toerisme, de sociale promotie, de beroepsomscholing en -bijscholing, het leerlingenvervoer en een deel van het gezondheidsbeleid en van de bijstand aan personen.

Het is met name op grond van de laatstgenoemde bevoegdheden dat het Waalse Gewest ten aanzien van het aanvullend protocol bevoegd is verklaard.

Aan Vlaamse kant kan is er geen dergelijke overheveling, waardoor het Vlaamse Gewest ook niet bevoegd is.